

HET GENTS KERKEPAD (Vervolg)

DE KERK EN HET KLOOSTER VAN DE DOMINICANEN OF PRE- DIKHEREN - HOLSTRAAT - HOOGSTRAAT

Enigszins onttrokken aan het oog van de voorbijgangers ligt ingesloten tussen de Hoogstraat, de Holstraat en de Rasphuisstraat het klooster van de paters Dominicanen.

Oorspronkelijk bevond zich hier de Leprozerie van O.L.Vrouw, ook nog het Lazarusgasthuis genoemd. Enkele Gentse poorters richtten er in 1146 dit hospitaal voor melaatsen op, buiten de toenmalige stadsomwalling. Tot 1551 werd het beheerd door de broeders en zusters van het Gemene Leven.

Nadat de lepra uit onze gewesten verdween, schafte Aartshertogin Isabella de leprozerie af bij besluit van 4 mei 1623.

De ene helft van de gebouwen werd omgevormd tot armenschool van de "Kulders en Blauwe Meiskens".

De andere helft richtte men in de periode 1626-1630 in als Benedictinessenabdij en werd van danaf het Rijke Gasthuis genoemd.

Het Rijke Gasthuis maakte diverse bouwcampagnes mee zoals in 1626-1629 en in 1630-1631 toen men de kerk restaureerde. In 1636-1637 werkte men de eerste twee vleugels af, in 1652 kwam de vleugel tegenover de bibliotheek klaar en in 1659-1665 werd de laatste vleugel en het abdishuis gebouwd. De laatstgenoemde bouwcampagne liep gelijk met een periode van heropbloei onder abdis Eleonora de Blioul. Midden de 18de eeuw werd een nieuwe bedaking aangebracht.

Door Jozef II werd de abdij in 1794 afgeschaft.

In de periode 1817-1854 boden de gebouwen respectievelijk onderdak aan een liefdadigheidswerkhuis - waar men aan armen werk verschaftte - en een kosteloze jongensschool, later ook een meisjesschool.

De kapel deed in 1834 nog dienst als leslokaal.

Het was kanunnik Pieter Jozef Triest die het ganse complex aankocht in 1824 en het verder verhuurde aan de Stad. Bij testament werd kanunnik De Decker er de volgende eigenaar van. Deze verkocht de gebouwen op 17 mei 1845 aan de paters Dominicanen. Maar hier moeten we even terugkeren in de geschiedenis.

De Dominicanen vestigden zich te Gent in 1228.

Toen na een brand bleek dat het Wittocxhospitaal op de Sint-Niklaasparochie niet meer te herstellen was, lieten Fulco van Uten Hove, kanunnik van Sint-Pieter te Rijsel, en zijn zuster Trina een huis in Onderbergen inrichten als hospitaal. Het huis, hun eigendom, was gelegen naast de Sint-Michielskapel (de latere Sint-Michielskerk).

Een aantal jaren later nodigden de graven van Vlaanderen, Ferdinand en Joanna, de Dominicanen uit een stichting te beginnen te Gent. Het eerste huis door de orde bewoond werd hen door Zeger van Parijs geschonken en situeerde zich naast het Uten Hovehospitaal.

Beide instellingen hadden alras gebrek aan ruimte. Een oplossing kwam er door een besluit van de graaf en gravin van Vlaanderen om het hospitaal over te brengen naar de Bijloke.

Met toestemming van Walterius de Marviso, bisschop van Doornik, namen de Dominicanen hun intrek in de vrijgekomen gebouwen van het hospitaal. Ook het Generaal Kapittel van de Dominicanen, gehouden in juni 1228, stemde in met de vestiging.

De bouwgeschiedenis van dit klooster zullen we hier echter niet behandelen. De geïnteresseerden verwijzen we naar het in 1991 verschenen boek: "Het Pand, acht eeuwen geschiedenis van het oud Dominicanenklooster te Gent". Toch willen we hier enkele noemenswaardige gebeurtenissen vermelden uit de lange geschiedenis van de Gentse Dominicanen.

In 1481 kregen de paters het aan de stok met de schepenen van de stad omdat

ze tijdens hun preken zouden beweerd hebben dat er "ongelovigen in de stad waren". Dit verwijt, onder bedekte termen, richtte zich vooral rechtstreeks tegen de magistraat zelf. Het gevolg daarvan was dat het hen verboden werd nog te prediken. Verder moesten ze verstoken blijven van de steun van de bevolking. In maart 1482 werd echter de zaak bijgelegd.

Tijdens de Gentse opstand tegen Keizer Karel in 1539, de Gentenaars weigerden toen een bede - een soort belasting - aan de keizer, werd heel wat schade aangebracht aan de gebouwen.

Ook de beeldenstormers lieten hun vernielzucht botvieren in 1566. Gebouwen kunnen echter hersteld worden maar iets wat achteraf niet meer hersteld kon worden was de vernietiging van de bibliotheek. Deze bevatte heel wat kostbare handschriften. Op die bewuste dag in het "Wonderjaar" 1566 gooiden de vandalen het ganse boekenbezit gewoonweg in de Leie.

Van begin 1578 tot oktober 1584 werd het klooster ingenomen door de Gentse Calvinisten die er hun universiteit in onderbrachten en de kerk als tempel gebruikten.

In november 1796 verdreven de Fransen de Predikheren uit hun klooster en in januari 1797 werden kerk en klooster verkocht. Door bemiddeling van een zekere Van der Linden konden de paters echter hun klooster terugkopen. Ze bleven de gebouwen bewonen, doch nu als gewone burgers.

Toen in 1802 de vrijheid van godsdienst hersteld werd, herbegonnen de paters hun priesterleven. Wegens gebrek aan de nodige fondsen zagen ze zich echter verplicht hun klooster, met uitzondering van de kerk, te verhuren aan een zekere Velleman. Toen de nood nog groter werd verkochten ze de gebouwen op 16 juli 1823 met toestemming van Paus Leo XII, aan diezelfde Velleman.

Na enkele jaren verspreid te hebben geleefd besloten enkele Dominicanen tot het herstel van hun orde. Pogingen om hun oud klooster terug te gaan bewonen en de aankoop van het O.L. Vrouwe-Broersklooster, mislukten.

Uiteindelijk kochten ze in 1835 een huis in de Peperstraat en huurden de kerk in Onderbergen. In datzelfde jaar, in de maand december, vond de plechtige herstichting plaats. Nog in 1841 kochten ze een tweede eigendom in de Peperstraat met een hof uitkomende op de Begijnengracht. De aankoop van deze eigendom was bedoeld om er een nieuwe kerk op te trekken. Zover kwam het echter niet want op 17 mei 1845 verwierven ze het pand in de Hoogstraat. Daar het huurcontract van de stad nog liep tot 1853 konden de Dominicanen pas het jaar daarop hun intrek nemen in het gewezen Rijke Gasthuis. Ondertussen waren ze reeds begonnen met de bouw van een nieuwe kerk langs de kant van de Holstraat. Deze neogotische kerk met driebeukig schip, ontworpen door J.B. Van de Capelle, werd ingewijd in oktober 1854. Ze verving de 17de eeuwse kapel die later, in 1863, gesloopt zou worden.

De kerk bezit een 17de eeuwse communiebank afkomstig uit de vroegere kerk in Onderbergen en verder nog een aantal fraaie neogotische biechtstoelen en een kansel uit 1867.

Kloostergang Dominicanen - Hoogstraat.

De glasramen zijn van de hand van J.B. Craponier en dateren uit 1881. De huidige hoofdingang van het klooster, in de Hoogstraat, bezit een gevel uit 1862, ontworpen door J.B. Hauman, die in 1957 werd aangepast. Sinds 1 juli 1981 is het Dominicanenklooster een beschermd monument en stadsgezicht.

BIBLIOGRAFIE

- De Potter Frans: Gent van den oudsten tijd tot heden, Gent - 1882-1901, deel 8, p. 97-130, 361.
- Beschermde Monumenten Stads- en Dorpsgezichten en Landschappen in Oost-Vlaanderen. Arrondissement Gent. Gent 1992. p. 108.
- Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het Cultuurbezit in België - Architectuur - deel 4 nb - zw - Stad Gent, p. 175-178.
- Van Overstraeten Jozef, Gerrits Jan: Gids voor Vlaanderen, Antwerpen 1985, p. 334.
- Deseyn Guido: Gids voor oud Gent, Antwerpen 1984, p. 388-389, 365-366.
- Walter Simons, Guido Jan Bral, Jan Caudron, Johan Bockstaele: Het Pand, acht eeuwen geschiedenis van het oud Dominicanenklooster te Gent. Gent, 1991.
- De Dominikanen te Gent. Brochure uitgegeven ter gelegenheid van de tentoonstelling: De Dominikanen te Gent (1228-1968).
- P. Jordanus, Piet De Pue: De paters Dominikanen te Gent.

David MAES
(t vervolgt)